

in da bi potem tako tudi delal. Dobro poznam Pohorje in Pohorce in tamošne razmere ter prepričan sem in morem reči, da vsak pohorski kmet, ki zdaj redi 25 mršavih ovac, lahko bi redil 50 lepih. Posestva imajo posebno bolj planinski kmetje velika, po 50 do 500 oralov; pašnikov za ovce je mnogo lepih, samo, da bi se za-nje skrbelo. Smem tudi reči, da ta, ki ima 50 lepih ovac, jih od teh lahko leto in dan 20 odstrani, ker gotovo se mu bode toliko janjet narodilo, ako je pametno za vplodenje skrbel. Od teh 20 ovac, da so lepe, gotovo lahko 10 za 50 gold. prodá, drugih 10 pa domá porabi, in pri tem bi pač mnogo boljše živel, kakor zdaj živi. Kakov je pa zdaj kmet, ki ima 20 do 30 ovac, od teh na leto po 5—8 odstrani, in kakošna osoda je s temi, to sem že omenil.

Naj še volno omenim, ki je Pohorcu glavna stvar. Ovce se strižejo na Pohorji 2krat na leto (in menda tako tudi drugod na Slovenskem. Lepa ovca ima pri vsaki striži 1 funt volne; računimo to, funt po 50 kr. (za toliko bi se menda pri nas spečati mogla), bi tedaj 50 lepih ovac imelo na leto za 50 gold. volne. Toliko volne pa noben kmet domá porabiti ne more; prodal bi je lahko najmanj polovico, in ako se ta denar k onemu prišteje, ki ga je za prodane ovce skupil, ima 75 gold., ki bi se mogli obresti (činži) imenovati od kapitala, ki ga ima v ovcah, poleg tega, kar rabi za domače potrebe. Takošen dobiček bi imel vsak po razmeri; tako on, ki manj ko 50 ovac redi, kakor on, ki jih redi več; razmera pa med sedanjim in tukaj omenjenim dobičkom bi bila blizo od 1 do 4. Na Pohorji je gotovo 1000 takošnih kmetov, ki morejo po 50 ovac rediti; vse to bi se lahko na tanko po statistiki dokazalo, primerjaje na orale tamošnja posestva. Pomislimo pa zdaj, koliko dohodka je v sedanjem stanju zgubljenega domači trgovini, in kolika korist bi ji sopet bila, da bi se vse to umno ravnalo!

O trgovini z volno se na Štajarskem skoro nič ne sliši, morebiti je bolj živa na Kranjskem. Zeló me je razveselilo, ko mi je lansko leto nek prijatelj anglež, veliki trgovec v Hull-u, pismo pokazal od neke dobro znane trgovske hiše v Ljubljani, s katero ima kupčijo z volno in volnato robo. Vendar kolikor sem tukaj videl, se iz naših krajev na Angležko pošilja večidel le suknena spuklina, ktero slabo robo Angleži „Shoddy“, in ako se ne motim, Nemci „Kratzwolle“ imenujejo, prave volne pa celó malo, — pa kako bi tudi, saj nam je še zavolj nemarnosti domá pomanjkuje!

Pri vsem tem je sedaj treba misliti, kako bi se te zastarane napake zboljšale? Da bi se po okolnostih blizo tako ravnalo, kakor na Angležkem, mislim, da bi kaj dobro bilo; ako pa kdo drug kje drugej še kaj boljšega opazi, naj bi blagovoljno to naznanil. Pa kako bi vse to Pohorci zvedeli, ki jih je še tako malo število, ki časnike prebirajo, in kdo bi take, ki družega ne poslušajo kakor svojo trmo, k temu pregovoril? Dobro sicer vem, kakošna težava je našim kmetom dopovedati, da bi se novih in boljših potov pri kmetovanju poprijeli; al tudi to vem, da naš kmet ni celó zabit, kadar se prav podučuje, se tudi podučí. Kranjska kmetijska družba je temu najboljša priča, in njeni kmetijski šoli so tudi slovenski Štajarci hvalo dolžni. Ali je štajarska kmetijska družba kaj kmetijstvu na slovenskem Štajarju koristila, to mi celó nič ni znano, saj njenih listov in knjig prost kmet ne umé in ne čita. Prav vesela mi je to novica, da se v Mariboru slovenski gospodarski list izdaja. Da! res je potreben, in sramota bi bila štajarskim Slovencem, če bi bili še dalje brez lastnega časnika, v tem ko v Celovcu trije izhajajo. Želeti in upati je, da bode ta list z dobro podporo silnim potrebam kmetijskim po zmož-

nosti pomagal in zanemarjene napake odstranil. Za gospodarske stvari liste naj bi se pa posebno ljudski učitelji in duhovniki brinuli, v tem pa naj bodo Štajarcem zopet Kranjci v izgled, ker kranjski ljudski učitelji in duhovniki se za zboljšanje kmetijstva vrlo trudijo. Se ve, ako učitelji hočejo mladino v teh stvaréh podučevati, morajo se tudi sami poprej kaj naučiti in potem vedno s časom napredovati; nečem pri tej priložnosti dalje razlagati, kakošne so te razmere na Štajarskem, pa ne pojdem mimo pri drugi priliki. Da tedaj sopet k prejšnjemu predmetu pridem, učite mladino, kolikor mogoče, kmetijstvo umetno, učite tudi mlade Pohorce pametno ovčjo rejo, ako že starih ne morete. Najboljši poduk pa so djanski izgledi, in tukaj mi pride nekaj na misel, kar bi menda zato najboljše bilo. Na Pohorji vem da je precej farovških kmetij, to je, farna cerkev ima kmetijo, ktera je začasna lastnina vsakega dotičnega fajmoštra. Bi li takošne kmetije se ne mogle pripraviti v najlepši izgled vsem drugim v fari? Bi li te ne mogle biti najboljše farne kmetijske šole? In sopet tudi, kar se ovčje reje tiče, bi li pastir, ki ovčice pase, ne hotel gojiti tudi „ovac“ in za-nje skrbeti? Na ta vprašanja bi želel odgovora od druge strani; za zdaj pa priporočam, naj bi nekteri gg. fajmoštri, ki imajo na Pohorji kakošne kmetije, in bolj omikani kmetje, kateri bi tudi na te dobro jim namenjene vrstice naleteli, poskusili umno ovčjo rejo nekoliko po angležkem načinu. K temu pa še dostaviti moramo, da, ako se drugod slovenski kmet kaj novega in boljšega nauči, bode se tudi Pohorec naučil, ki je vrlemu kranjskemu Gorencu najbolj vroten brat. — Vi pa zdaj, dragi mi bratje ovčarji pohorski, ne zamerite mi, da sem tako vašo nevednost in nemarnost glede ovčje reje svetu naznanil; pomislite, da zdravnik, ako hoče hudo rano človeku ozdraviti, jo mora žgati in rezati; to sicer boli, al ozdravi se!

Ravnokar mi je prišlo v roke po slovenski naši Matici izdano Erbenovo „Vojvodstvo kranjsko in koroško“, v katerem čitam, da je na Kranjskem bilo leta 1857. samo nekoliko nad 82.000 glav ovac in na Koroškem 153.000 (rad bi vedel, koliko na Štajarskem?); po teh številkah dozdeva se mi ovčja reja na Kranjskem prav zanemarjena in tudi na Koroškem daleko ne taka, kakoršna bi mogla biti. Rad bi vedel število ovac na Pohorji; prosim zato s tem, da bi se kdo, komur je mar za gospodarske stvari, za statistiko potrudil in ob enem naznanil, koliko je kmetov na Pohorji. Kolikor jaz Pohorje poznam, morem reči, da je blizo 1000 kmetij, na katerih bi se po 50 ovac rediti moglo; znašalo bi tedaj že to 50.000. Koliko število bi se pa moglo še temu dodati? Naj bi se naznanili tudi od drugih krajev statistični dokazi o gospodarskem napredku in nemarnosti gledé teh razmer.

Veliko naših kmetov je ubozih zato, ker ne vejo, da bi lahko bili bogati in premožni! (Dalje prihodnjič.)

Hišne reči.

* Kako se napravi snova (masa), da se tla v sobah lepo svetijo. Ta snova, za ktero je poprej gosp. Herman Kavš privilegijo imel v Avstrii, se naredi tako-le: 12 funtov in pol rumenega voska se drobno zreže in 6 funtov dobrega potašlja (Pottasche) se raztopí v vreli vodi (deževnici ali v vodi iz kake reke). Med tem, ko se v vodi potašelj kuha, se hitro vmeša razrezani vosek. Izprva se mirno topí, kmalu pa začne peniti se. Brž ko neha peniti se, se odstavi lonec od ognja, da se ne kuha dalje, in zdaj se pomeša 6 funtov prav drobno zmlete rumene zemlje, ki se oker

(gelber Ocker) imenuje. Vsa ta zmes se dene v škatlje, da se strdi in potem shrani.

Rabi se pa tako-le: 1 funt te zmesi se raztopi v 2 bokalih in pol vrele vode in meša tako dolgo, da je vse kakor sok. Še topla ta zmes se s penzeljnom pomaže po tleh. V nekoliko urah se popolnoma posuši, in zdaj, ko je vse suho, se tla drgnejo s krtačo, ki je za likanje tal napravljena, in potem se tla še s kako kosmato volnato stvarjo polikajo, da se svetijo. Za eno sobo je potreba pol funta te zmesi, ktera trpi 6 mesecev.

S to zmesjo tudi slabotni ljudje lahko likajo tla; tla se svetijo kakor luč, in rumena ali rjava barva, ktera se stanovitno drži tal, je veliko cenejša kakor tekoči lak; pa tudi stanovitno je to bolj, kakor vsaka druga likarija.

Natoroznanske stvari.

Kako tudi živina izbira rastline.

Bog živini ni dal pameti kakor jo je dal človeku, da se podučén sam lahko varuje škodljivih ali celo na smrt strupenih rastlin in zelišč. Vendar je modri Stvarnik pamet namestil z nekim nagonom, ki ga je vcepil naturi živinski, da se zdržuje, kar ji je škodljivo, in sega le po tem, kar ji dobro tekne. Ker živina nima, kakor človek, varha, ki bi ji veleval: „to jej, tega ne!“ zato ji je poseben nagon (instinkt) zvest varh.

Visokoučeni K. Line je po 2314 skušnjah našel, da goveda jedó 276 rastlin, 218 pa se jih ne dotaknejo, — ovce jedó 387 rastlin, 141 pa ne, — koze jedó 449 rastlin, za 126 ne marajo, — konji jedó 262 rastlin, pred 212 se jim gnjusi, — prešičem je le 72 zelišč všeč, za 171 ne marajo.

Cesarske postave.

Nova poštna postava.

Po cesarskem ukazu od 21. januarja 1867. leta se je tarifa za to, kar se po cesarski vožni pošti pošilja, nekoliko znižala, in posebno je za pošiljanje denarja po pošti nova naprava prav ugodna, po kateri še pisma ni treba, ako hoče kdo komu denarja poslati. Ta naprava so poštne nakaznice (Post-Anweisungen), ki so 15. dne sušca t. l. vpeljane bile.

Če tudi se večji zneski kakor le do 25 gld. lahko pošiljajo po teh nakaznicah, vendar je pošiljanje denarja do 25 gold. po tej poti najbolj priročno.

To se pa tako-le godi:

Ako hočeš denarja od 1 do 25 gld. komu po pošti poslati, pa nočeš mu pisma pisati, pisma pečatiti in drugih sitnosti imeti, greš na pošto, pa rečeš, da hočeš toliko in toliko goldinarjev in krajcarjev po poštni nakaznici poslati.

Ko si izročil denar, prejmeš zastonj nakaznico, na katero se zapiše denarni znesek, — komu se pošlje, — in kdo ga pošlje. Na to izkaznico, s katero pošlješ do 25 gold., pritisneš le pismeno marko za 10 novih krajc. S tem je vse plačano: poština in sprejemnica (recepise) in še nobenega družega pisma ti ni treba. Tisti, komur denar pošlješ, že morebiti tako vé, čemu mu pošlješ denar; ako pa ne vé, mu na nakaznici to lahko zapišeš, zakaj na desni strani stoji napis: „Ime in stanovanje pošiljalca“ . . . „plačilo se nanaša na moje pismo od . . .“ ali „na Vaš račun od . . .“

Da si denar po pošti na tej poti poslal, to ti pošta potrdi s pobotnico (kvitanco).

Ta naprava je v našem cesarstvu nova, v družih državah pa že veliko let navadna. Za pošiljanje denarja je velika polajšava.

Samo velikih zneskov po teh izkaznicah pošiljati na male pošte, bi utegnilo takrat zamudno biti, ako, postavimo, v Ljubljani oddaš po nakaznici 300 gld., ki jih ima mala pošta v Črnomlju ali kje drugje izplačati, pa jih v tistem hipu ne more, ker jih nima; pri takih okoliščinah bo treba sprejemniku toliko časa čakati, da pošta sprejme denar. To je v 5. opazki teh poštних nakaznic rečeno, da vsak vé, ako bi denarja brž ne dobil.

Nobenega zadržka pa se ni bati pri malih zneskih, in zato je pošiljanje denarja po nakaznicah priporočila vredno.

Slovensko slovstvo.

* *Lira Sionska*. Napevi cerkvenih pesem, zložil France Gerbic v Pragi.

Z razposlanima dvema listoma, to je, za mesec avgust in oktober, ki sta poprej zaostala, pa ravnokar zdaj na svetlo prišla, je dovršen celi 1. zvezek lepega dela, ki se ga je lotil izdatelj, trdni naš muzik gosp. Fr. Gerbic. V 12 listih, ki delajo 1. tečaj, nahajamo 61 pesem za različne prilike in cerkvene godove. Cena vsem skupaj je le 2 gold. Kako malo krajcarjev za toliko izvrstnega blaga! Na zavitku pa nahajamo sledeče naznanilo gosp. skladatelja:

Mnogo opravila in okoliščine me sedaj zadržujejo dalje izdavat *„Liro Sionsko.“* Prestati mora toraj za toliko časa, dokler bom zopet utegnil jo nadaljevati. Naj mi toraj nihče ne pošilja naročnine na II. tečaj, predno ne razglasim, da pričnem delo zopet izdajati. — Kdor želi I. tečaj *Lire Sionske*, ga še lahko dobi; cena mu je 2 gold. Kdor bi si želel za ta tečaj še posebnega zavitka na barvanem papirji, ga lahko dobi, ako pošlje 10 kr. za razpošiljavne stroške; zraven se mu tudi list II. (februar) lahko priloži še enkrat, ako je morebiti dobil vprvič kak nerazložno tiskan eksemplar tega čisla.

V Pragi 1. marca 1867.

Zabavne stvari.

Francozi v Bobovcu.

Burka za kratek čas.

Spisal Š a k.

(Dalje.)

Pa kdo bo šel vohat in zalezovat sovražnikov pe-soglavcev, kateri še utegnejo žreti same ljudi? — to bilo je drugo vprašanje. Toliko srčnosti, tega ne smemo zamolčati, ni bilo v nobeni bobovski koži, da bi si bil upal kdo podati vragom v kremplje; dobro znan bil jim je pregovor: „Kdor nevarnost ljubi, bode ga konec v njej.“ Naposled premotijo vendar-le dva hlapca, obečavši jima zlate gradove in nove prazniške škornje; revno hlapce mora pač mnogokrat za svojega gospodarja seči v ogenj po pečene hruške. Na videz srčna udarita jo hlapca proti vasi, vsak po drugi poti; skoro naredi se noč, črna temna noč, da bi se dala šlatati, in konec je bil Bobovčanom nesrečne cvetne nedelje leta 1797.

Kaka pa se je godila tačas, ko so se klatili po goščavah njegovi sinovi in hčerke, glasovitemu Bobovcu? Se je razsiral mar v prah in pepel, ali so jo potegnili Francozi z njegovimi velikanskimi zakladi? O kaj pa še! Stal ali prav za prav čepel je po svoji stari šegi v svojem kotiču mirno, kakor že pred pet sto leti. Le